

Biologische geitenhouderij:
Ecologische landbouw
Biologisch-dynamische landbouw
Eisen aan huisvesting
Voeding
Gezondheidszorg
Bedrijfseconomische aspecten
Organisaties

12. Biologische landbouw

Biologische landbouw is een verzamelnaam voor zowel ecologische als biologisch-dynamische landbouw. In Nederland is slechts 1 % van de totale landbouw biologisch. De geitenhouderij is binnen de biologische landbouw een kleine sector.

Er start soms een nieuw biologisch landbouwbedrijf, maar de meeste 'nieuwelingen' in de sector zijn gangbare bedrijven die omschakelen naar de biologische bedrijfsvoering. Daarvoor hebben zij vaak verschillende redenen, bijvoorbeeld onvrede met de huidige manier van produceren of de wens bewuster om te gaan met het milieu, dieren op een vriendelijker manier te huisvesten, et cetera. Vaak moet de bedrijfsvoering aangepast worden om aan alle eisen te kunnen voldoen.

In dit hoofdstuk kunt u lezen wat we verstaan onder biologische landbouw, welke eisen er zijn en met welke organisaties u in aanraking kunt komen.

12.1 Ecologische landbouw

De doelstelling van de ecologische landbouw is natuur en landbouw zo veel mogelijk samen te laten gaan. Kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen mogen niet gebruikt worden. Het streven is de kringloop van voedingsstoffen in de landbouw gesloten te houden en de afvalstroom te beperken. Hergebruik is dan ook een belangrijk middel om de afvalberg te verkleinen. Producten voor eenmalig gebruik koopt men daarom zo min mogelijk. Ecologische landbouwbedrijven proberen verantwoord om te gaan met fossiele energie.

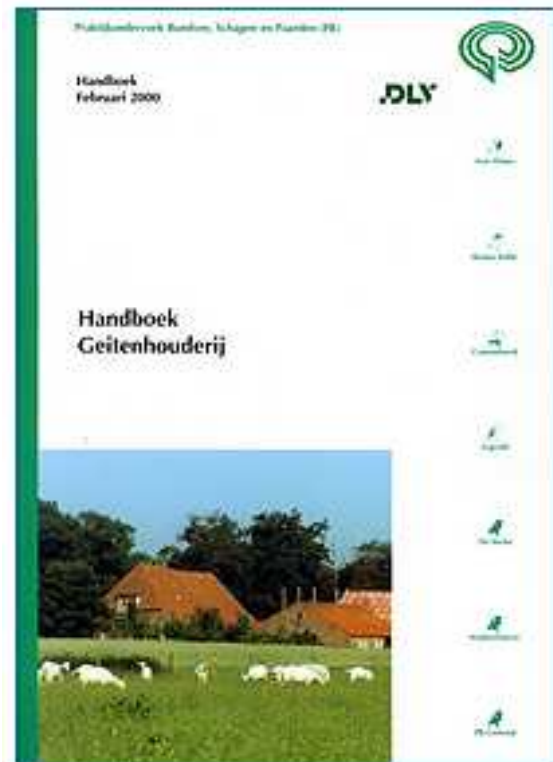
Een gemengd bedrijf is een ideaal uitgangspunt binnen de biologische landbouw. Het voer verbouwt men zelf, zodat de kringloop gesloten blijft. Dit is niet voor alle bedrijven mogelijk, daarom zijn er bedrijven die samenwerkingsverbanden sluiten met akkerbouwbedrijven. Samengevat is het doel van ecologische landbouw bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van het bedrijf, de natuur, het milieu en de mens.

Producten die volgens de ecologische voorschriften geproduceerd zijn, zijn te herkennen aan het EKO-keurmerk.

12.2 Biologisch-dynamische landbouw

De biologisch-dynamische landbouw is gebaseerd op de antroposofie. Rudolf Steiner, de grondlegger van antroposofie, ziet de natuur als een geheel. Daarnaast is de relatie van de aarde met de kosmos van grote invloed. Men gaat er van uit dat kosmische krachten hun uitwerking hebben op processen in de landbouw. In de biologisch-dynamische landbouw houdt men rekening met de dag- en nacht-, maand-, seizoens- en jaarcyclus.

Met behulp van biologisch-dynamische preparaten versterkt men levensprocessen en die daardoor evenwichtiger verlopen. Ook gebruiken biologisch-dynamische landbouwers de zaaikalender van M. Thun. Deze kalender geeft aan wat het beste tijdstip is om gewassen te zaaien. Verder komen de uitgangspunten

overeen met die van de ecologische landbouw. De individualiteit van de bedrijven speelt binnen de biologisch-dynamische landbouw een grote rol.

Producten met een biologisch-dynamische oorsprong zijn te herkennen aan het Demeter-merk.

12.3 Eisen aan huisvesting

In grote lijnen gelden voor de huisvesting van melkgeiten binnen de biologische landbouw dezelfde richtlijnen als voor de gangbare landbouw. Er zijn echter een aantal aanvullende eisen waar men aan moet voldoen om het keurmerk te mogen gebruiken.

De huisvesting van de melkgeiten moet zo zijn dat het dier haar natuurlijke gedrag kan vertonen. Roosterstallen zijn niet toegestaan in de biologische landbouw, men mag geiten alleen in potstallen huisvesten. Elke melkgeit moet minimaal 1,8 m² gestrooide ligruimte tot haar beschikking hebben. Daarnaast moet er een uitloop zijn van minimaal één vierkante meter per dier of men moet de geiten in de zomer minimaal 150 dagen laten weiden. Geiten op biologisch-dynamische bedrijven moeten een ligruimte van minimaal 2 m² per dier hebben. Voor vreetruimte per geit en potdiepte gelden dezelfde eisen als in de gangbare landbouw.

In de biologisch-dynamisch geitenhouderij is het niet toegestaan geiten te onthoornen. Als voerhek kiest men dan het beste een Engels of een Zweeds voerhek. Daar kunnen geiten met horens ongehinderd aan vreten.

Er worden ook eisen gesteld aan de hoeveelheid licht in de stal. Het lichtdoorlatend oppervlak moet minimaal een twintigste deel van het vloeroppervlak van de stal zijn. Het lichtdoorlatend oppervlak mag bestaan uit ramen en/of lichtplaten. Bijvoorbeeld: Een stal met een vloeroppervlak van 300 m² vloeroppervlak moet minimaal 15 m² ramen en lichtplaten hebben.

12.4 Voeding

De meeste biologische bedrijven verbouwen hun eigen voer. Na omschakeling dalen de hoeveelheid en de kwaliteit (lagere voederwaarde) van het ruwvoer vaak, omdat men niet mag bemesten. Als er tekort aan voer is, kan men biologisch geteeld voer aankopen. Voor de voeding gelden op biologische melkgeitenbedrijven de volgende eisen:

Het krachtvoer moet voor minimaal 60 % uit biologische grondstoffen bestaan. Biologisch-dynamisch krachtvoer moet voor minimaal 70 % uit biologisch grondstoffen bestaan.

Minimaal 80 % van het totale rantsoen, uitgedrukt in VEM, moet bestaan uit ingrediënten die volgens de biologische productiemethode zijn verbouwd

Minimaal 30 % van het ruwvoer moet afkomstig zijn van het eigen bedrijf, dan wel van een samenwerkingsverband met één of meer andere biologisch werkende bedrijven en/of organisaties die gronden beheren in overeenstemming met de Skal-normen.

Biologisch-dynamische bedrijven moeten zoveel mogelijk voer zelf verbouwen. Maximaal 20 % van het dagrantsoen, op basis van droge stof, mag aangekocht zijn. Van het aangekochte voer mag maximaal 50 % van gangbare oorsprong zijn.

Minimaal 45 % van de droge stof in het rantsoen moet bestaan uit ruwvoer. In de praktijk betekent dat dat een geit (inclusief lammeren) die gemiddeld 875 kg ds per jaar opneemt, maximaal 481 kg ds uit krachtvoer mag opnemen.

De volgende voedermiddelen moet men produceren volgens biologische productiemethoden:
ruwvoerders

aardappelen, bieten, wortelen en andere knolgewassen

Corn Cob Mix en maïskolvenschroot

Gras- en luzernebrok

Granen, graanafval, maïs, bonen en erwten

Bij het inkuilen mag men melasse en bacteriepreparaten gebruiken.

Op de meeste biologische bedrijven bestaat het rantsoen uit grasproducten, meestal hooi, kuil of gedroogd gras. Maïs wordt op sommige bedrijven ook gevoerd. Op veel bedrijven is de voersnelheid laag, waardoor er bij ingekuilde producten bewaarproblemen kunnen ontstaan. Dit is vaak de belangrijkste reden om af te

zien van meerdere ingekulde producten. Op veel bedrijven teelt men ook zelf krachtvoer. Voederbieten en granen zijn de meest geteelde krachtvoerachtige gewassen

Op biologische bedrijven gaan de geiten in de zomer vaak de weide in. Over het weiden van geiten kunt u meer lezen in hoofdstuk Gras en graslandgebruik.

Op ecologische bedrijven mogen de lammeren opgefokt worden met kunstmelk. Lammeren op biologisch-dynamische bedrijven moeten de eerste 14 dagen geitenmelk krijgen. Daarna mogen de lammeren opgefokt worden met kunstmelk.

12.5 Gezondheidszorg

De gezondheidszorg op de biologische bedrijven richt zich in feite op het voorkomen van ziektes. Een aantal maatregelen zijn dan ook verboden:

- gebruik van hormonen met als doel meer groei en melk
- gebruik van hormonen voor bronstinductie en –synchronisatie
- preventief gebruik maken van antibiotica

Als men medicijnen moet toedienen, moet het dubbele van de wettelijke wachttijd in acht worden genomen. Elk bedrijf is verplicht een registratie bij te houden van alle zieke en behandelde dieren, waarin de gegevens van de ziekte, de duur, behandeling en de gebruikte medicijnen staan vermeld. Ook moet men de in acht genomen wachttijd van het gebruikte medicijn vermelden.

Op ecologische bedrijven mag men wel onthoornen, mits de lammeren volledig verdoofd worden. Het onthoornen moet door branding gebeuren. Op biologisch-dynamische bedrijven is onthoornen niet toegestaan.

Op veel biologische bedrijven zijn de kosten voor gezondheidszorg lager dan op gangbare bedrijven. Dit komt vooral doordat men minder hoge eisen stelt aan de dieren.

12.6 Bedrijfseconomische aspecten

Een biologisch geitenbedrijf is over het algemeen nog arbeidsintensiever dan een gangbaar geitenbedrijf. Ook nemen de opbrengsten af, zeker vlak na de periode van omschakeling. Per bedrijf zitten hier wel grote verschillen in. Een voorbeeld. In de meeste gevallen dalen de opbrengsten van het grasland doordat men geen kunstmest en bestrijdingsmiddelen meer gebruikt. Extensieve bedrijven ondervinden daar minder hinder van dan intensieve bedrijven. Die hebben meer grond nodig om in totaal dezelfde opbrengsten te halen.

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij heeft eind 1997 een stimuleringsregeling voor de teelt van biologische voedergewassen ingesteld. Deze regeling is gekoppeld aan grond. Voor iedere hectare grond in eigendom of in pacht, kan men na omschakeling (1500 ontvangen. Dit bedrag wordt over een periode van 5 jaar uitgekeerd. Het eerste jaar ontvangt men 400 gulden. De daar op volgende jaren krijgt men respectievelijk (350, (300, (250 en 200 gulden tot het bedrag van (1500 is bereikt.

Meer informatie kunt u lezen in de folder: Regeling stimulering biologische productiemethode Sbiop. Biologische landbouwbedrijven kunnen een lening afsluiten via het Groenfonds. Verschillende banken verstrekken aan biologische bedrijven een zogenaamde 'groene' lening. In de meeste gevallen geldt voor deze leningen een lagere rente (meestal ongeveer 1%).

Voor biologische geitenmelk ontvangt de geitenhouder een hogere prijs dan voor gangbare melk. Dit is ook nodig, want de kosten op een biologisch bedrijf liggen hoger. Zo is de krachtvoerprijs over het algemeen flink hoger dan op gangbare bedrijven. Ook ruwvoer is duurder dan gangbaar ruwvoer. Door een lager krachtvoerverbruik kan daarnaast de productie van de geiten zakken.

Een bedrijf dat omschakelt moet eerst een jaar volgens de biologische productiemethode werken. De gedachte hierachter is dat de grond in het eerste jaar nog last heeft van de oude, gangbare productiemethode. In deze tijd maakt het bedrijf wel alle kosten maar ontvangt het nog niet de opbrengsten van een biologisch bedrijf. Pas als de licentie verleend is, krijgt het bedrijf een hogere prijs voor de producten.

12.7 Organisaties in de biologische landbouw

Er zijn verschillende organisaties die zich bezig houden met de biologische landbouw.

De stichting BIOLOGICA is een belangenvereniging voor biologische bedrijven. Zij houdt zich voornamelijk bezig met voorlichting en promotie naar de consument met als doel de afzet te bevorderen. Daarnaast is Biologica een samenwerkingsverband tussen diverse verenigingen.

SKAL is een organisatie die controleert of de aangesloten bedrijven volgens de voorgeschreven richtlijnen produceren. Als een bedrijf aan de eisen voldoet, dan mag men het EKO keurmerk gebruiken. Voor biologisch-dynamische bedrijven gelden aanvullende eisen. Als het bedrijf ook aan deze voorwaarden voldoet, dan mag het Demeter merk gebruikt worden. Deze keurmerken zijn erg belangrijk voor een biologisch bedrijf, omdat de producten afkomstig van biologische bedrijven zich hiermee onderscheiden van gangbare producten.

Het Louis Bolk Instituut houdt zich bezig met onderzoek voor de biologische landbouw. Men doet onder andere onderzoek naar: aangepaste rassen, organische bemesting, onkruidbeheersing en toepassing van klaver in graslandpercelen.